

Zitting 1982–1983

17 444

Enige vereenvoudigingen op het gebied van het personen- en familierecht en het burgerlijk procesrecht

Nr. 5

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting 1981–1982

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 16 december 1982

Algemeen

De vrij algemene instemming die dit wetsontwerp in het voorlopig verslag te beurt is gevallen, stemt mij tot erkentelijkheid. Blijkbaar is er begrip voor het streven om op de gebieden die dit ontwerp bestrijkt de werkdruk op het justitiële apparaat te verlichten. Het ontwerp is daartoe niet meer dan een eerste aanzet; zoals inmiddels bekend – ik moge verwijzen naar de memorie van toelichting bij hoofdstuk VI van de Rijksbegroting voor het jaar 1983 (Departement van Justitie, kamerstukken 17 600) – wordt verlichting van de werkdruk op het justitiële apparaat ook in andere wetsontwerpen, die thans in voorbereiding zijn, nagestreefd. In antwoord op vragen dienaangaande van de leden van de fractie van D'66 en van de P.v.d.A. merk ik op dat in die memorie (zie in het bijzonder blz. 5) ook gewag is gemaakt van wetsontwerpen en andere maatregelen ter verdere vereenvoudiging van het strafprocesrecht. In dit verband noem ik meer in het bijzonder nog de beide in voorbereiding zijnde wetsontwerpen over de unus-rechtspraak, die om advies aan de Raad van State zijn toegezonden.

De vragen en opmerkingen in het voorlopig verslag naar aanleiding van het onderhavige wetsontwerp worden voor het overige hieronder in de volgorde van de artikelen van het wetsontwerp besproken.

Artikelen

Artikelen I en II

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of door de schrapping van het tweede lid van artikel 350 Boek 1 BW het belang van de pupil niet wat onderbelicht was geraakt. Ik meen dat zulks niet het geval is. De schrapping van dit tweede lid heeft vooral ten gevolge dat de voogd zonder machtiging van de kantonrechter ook gelden kan beleggen op rekeningen waarbij een opzegtermijn van meer dan een maand geldt. De beperking tot rekeningen waarbij een opzegtermijn van hoogstens een maand geldt, is een onnodige belemmering voor doelmatige belegging, die niet meer bij deze tijd past. De schrapping van deze belemmering betekent, anders dan deze leden menen, niet dat de voogd nu de vrije hand krijgt over het vermogen. De voogd blijft verplicht te zorgen voor een doelmatige belegging (artikel 350, eerste lid); de kantonrechter blijft voorts bevoegd om te allen tijde te controleren of de belegging inderdaad doelmatig is (artikelen 354 en 359).

De oproeping ten gehore (artikel 354) kan ambtshalve geschieden, dus ook op instigatie van iedere belanghebbende. Bovendien is een belangrijke waarborg gelegen in de regelingen betreffende de benoeming en de ontzetting en ontheffing van voogden.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de V.V.D.-fractie of ook het in artikel 345, derde lid, Boek 1 BW genoemde bedrag van f 200 niet zou moeten worden aangepast, wijs ik erop dat in een aanpassing van dit bedrag inmiddels is voorzien door de inwerkingtreding op 1 september 1982 van de Wet van 15 mei 1981 houdende onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, Stb. 1981, 283. Het bedrag is in deze wet verhoogd tot f 1500. Of een verdergaande verhoging gewenst is, zal worden bezien bij de voorbereiding van het wetsontwerp tot vereenvoudiging van het voogdijbewind, waarvan op blz. 5 van de memorie van toelichting bij de Justitiebegroting voor 1983 gewag is gemaakt.

Artikel III

De leden van de V.V.D.-fractie deden de suggestie om aan de voorgestelde aanvulling van het tweede lid van artikel 885 Rv. toe te voegen de woorden «aan de verzoekende rechtbank». Naar mijn mening is de bedoeling van de voorgestelde formulering voldoende duidelijk. Ook in de desbetreffende bepaling van de hierboven genoemde wet van 15 mei 1981 (beschermingsbewind), waaraan deze formulering is ontleend, komen deze woorden niet voor. Ik meen dat het geen aanbeveling verdient, thans weer van de eerdere formulering af te wijken.

Artikelen IV, V en VI-XV

De suggestie van deze leden, het gewijzigde vijfde lid van artikel 338 Boek 1 BW te insereren in het derde lid van dat artikel, neem ik gaarne over, met dien verstande dat ik er de voorkeur aan geef, dan ook de in dit lid voorkomende woorden «of een afschrift daarvan» te laten vervallen. Ook het afschrift van de boedelbeschrijving is een boedelbeschrijving. In de door de leden van de V.V.D.-fractie voorgestelde formulering kan twijfel rijzen of ook een afschrift van de boedelbeschrijving, indien dit in plaats van het origineel wordt ingeleverd, door de voogd ondertekend moet zijn.

Deze leden merkten voorts op dat, nu paragraaf 8 van de eerste afdeling van de zevende titel van Boek 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervalt, de daaropvolgende paragrafen zouden moeten worden vernummerd. Deze vernummering acht ik niet noodzakelijk. Zij zou verwarring kunnen wekken in verband met mogelijke verwijzingen naar deze paragrafen in andere wetten of in uitvoeringsbesluiten.

Dezelfde leden stelden het wenselijk en praktischer te achten, dat het schriftelijk bericht van de deskundigen, bedoeld in artikel 102, eerste lid, Rv. aan het door de griffier opgemaakte proces-verbaal wordt gehecht, in plaats van opname van het volledige rapport van de deskundigen in het proces-verbaal.

De bepalingen betreffende het verhoor van deskundigen in de kantongerechtsprocedure zijn inderdaad in meerdere opzichten verouderd en worden dan ook geheel herzien in het ontwerp Bewijsrecht (kamerstukken 10 377). Volgens dit ontwerp zal ook artikel 102 Rv. in zijn huidige vorm verdwijnen. Het heeft echter geen zin alleen voor artikel 102 Rv. op dit ontwerp vooruit te lopen. Ik geef er de voorkeur aan in de desbetreffende bepalingen thans niet meer te wijzigen dan de afschaffing van de deskundigeneed met zich meebrengt. Overigens meen ik dat ook volgens de huidige redactie van artikel 102, eerste lid, Rv. de griffier zou mogen volstaan met het vasthechten van het schriftelijk bericht van de deskundigen aan het proces-verbaal. Artikel 102 verplicht de griffier niet, het schriftelijk bericht over te schrijven.

Ten slotte merkten deze leden op dat het wellicht beter ware in artikel 224 Rv. te spreken van «naar best vermogen» in plaats van «naar beste weten». Deskundigen worden echter ingeschakeld vanwege hun kennis; de voorgestelde uitdrukking «naar beste weten» geeft naar mijn mening dit element geheel weer.

Het lid van de G.P.V.-fractie was van mening dat de toelichting bij de schrapping van de artikelen 300 en 312 van boek 1 BW, die handelen over de eed van voogden en toezienende voogden, te zakelijk en summier was. Dit lid zou aan handhaving van deze artikelen de voorkeur geven.

Waar het op aan komt is, dat de eedsaflegging van voogden en toezienende voogden een tijdrovende aangelegenheid is, die slechts symbolische betekenis heeft, daar een echte sanctie ontbreekt. Ik erken dat men over het nut van het handhaven van symbolen van mening kan verschillen, maar wanneer deze, zoals hier, een niet onbeduidende belasting vormen voor het rechterlijk apparaat, zijn er termen om pragmatische overwegingen de doorslag te laten geven.

Artikel VII

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom in het voorgestelde artikel 344 Rv. betreffende de behandeling in hoger beroep op twee punten een tegenstelling is gemaakt tot de behandeling in eerste aanleg, te weten: de verplichte verwijzing in hoger beroep door de rolrechter naar de meervoudige kamer zodra pleidooi of vonnis wordt gevraagd, en het ontbreken van de mogelijkheid in hoger beroep, de zaak te verwijzen naar de enkelvoudige kamer.

Allereerst wil ik erop wijzen dat met betrekking tot de mogelijkheid van rechtspraak door enkelvoudige kamers de tegenstelling tussen de behandeling in eerste aanleg en in hoger beroep niet door het onderhavige ontwerp is teweeggebracht. De strekking van dit ontwerp is juist het bestaande verschil te verkleinen.

Voorts merk ik op, zulks in aansluiting op een opmerking dienaangaande die door mijn ambtsvoorganger reeds in de memorie van toelichting bij het onderhavige wetsontwerp werd gemaakt, dat thans een wetsontwerp in voorbereiding is dat de mogelijkheid van behandeling door enkelvoudige kamers van burgerlijke zaken verder verruimt. Dit ontwerp is om advies toegezonden aan de Raad van State. Ik vraag er daarom begrip voor dat ik op de mogelijkheid van verdere uitbreiding van rechtspraak door enkelvoudige kamers thans niet nader inga.

De strekking van de onderhavige wijzigingen is een zeer beperkte: beoogd wordt slechts dat zowel in eerste aanleg als in appel steeds een «enkelvoudige» rolrechter zal kunnen opereren. Het aanhoren van pleidooien en het wijzen van vonnissen of arresten zijn, gegeven het feit dat in het bestaande stelsel appelrechtspraak meervoudig geschiedt, geen taken voor de rolrechter, vandaar dat deze in dit stadium van de procedure in ieder geval zal moeten verwijzen. Het heeft bovendien weinig zin daarbij in appenzaken, zoals thans wel bij de behandeling van zaken in eerste aanleg het geval is (zie artikel 288a, tweede lid), een uitzondering te maken voor verstekzaken, daar civiele verstekzaken in appel nauwelijks voorkomen.

De mogelijkheid van «misbruik van procesrecht», waarop deze leden wezen, doet zich hier mijns inziens niet voor, daar de rechter het verwijzingsbeleid bepaalt en nimmer gebonden is aan het oordeel van partijen over een voorgenomen verwijzing of het uitblijven daarvan.

De strekking van de opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie, dat aan de tweede zinsnede van het voorgestelde artikel 344 Rv. zou moeten worden toegevoegd dat in dat geval de enkelvoudige kamer verwijst naar de meervoudige kamer, is mij niet duidelijk. De bedoelde toevoeging is immers opgenomen in het voorgestelde tweede lid van dit artikel.

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om bij nota van wijziging zowel in eerste aanleg als in appel de mogelijkheid in te voeren dat een vonnis of arrest, dat door de meervoudige kamer is gewezen, door de enkelvoudige rolrechter wordt uitgesproken. Tevens wordt in appel aan de meervoudige kamer alsnog de bevoegdheid gegeven om de zaak ook om andere redenen, in het bijzonder voor het laten nemen van nadere conclusies,

terug te verwijzen naar de enkelvoudige rolrechter. Deze twee toevoegingen completeren het stelsel van de enkelvoudige rolbehandeling, zowel in eerste aanleg als in appel.

Ten slotte wordt alsnog in appel (artikel 334 Rv) verwijzing naar de meervoudige kamer ook mogelijk gemaakt buiten de gevallen dat pleidooi wordt gevraagd of recht op de stukken wordt verzocht; vgl. de soortgelijke bepaling voor de eerste aanleg in de tweede zin van het tweede lid van artikel 288a Rv. Dit is wenselijk omdat bij voorbeeld ook beslissingen omtrent het al dan niet verlenen van verstek ingewikkeld kunnen zijn.

Artikel XIX

De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat in geval van gedeeltelijke toewijzing bezwaarlijk naar de oorspronkelijke dagvaarding kan worden verwezen.

Het wil mij echter voorkomen dat het om praktische redenen de voorkeur verdient, de mogelijkheid van verwijzing naar de dagvaarding ook bij gedeeltelijke toewijzing open te laten. De rechter is tot deze verwijzing nooit verplicht; als hij meent dat dit tot verwarring kan leiden, moet hij verwijzing naar de dagvaarding maar achterwege laten. Bedacht moet echter worden dat in verstekzaken een gedeeltelijke afwijzing doorgaans niet op de hoofdvordering, maar slechts op nevenvorderingen betreffende bij voorbeeld rentevergoeding, proceskosten of buitengerechtelijke kosten betrekking heeft. Een verwijzing naar de oorspronkelijke dagvaarding, zelfs naar het petitum daarvan, lijkt dan zeer wel mogelijk, indien gebruik wordt gemaakt van een formulering als «met dien verstande dat ...» (volgt omschrijving van de beslissing die de uitzondering op de algehele toewijzing inhoudt). Eventuele motivering van een gedeeltelijke afwijzing kan veelal in één regel geschieden.

Het in de memorie van toelichting in dit verband gebruikte woord «stempel» moet men niet te letterlijk opvatten. Er zijn ook andere mogelijkheden, zoals bij voorbeeld het aanhechten aan de oorspronkelijke dagvaarding van een aparte pagina, waarop meer ruimte is voor de omschrijving van de beslissing en voor eventuele nadere toelichting. Uiteraard moet het geheel wel duidelijk zijn. Maar dat behoeft zelfs niet te betekenen dat het *dictum* altijd «*in extenso*» moet worden opgenomen. Ik meen dat dit alles gevoeglijk aan het praktisch inzicht van de rechter (en het griffiepersoneel) kan worden overgelaten.

Artikel XX en XXI

Het lid van de G.P.V.-fractie wees op artikel 28c van de Huurwet, waarin eveneens nog de eis van aangetekende verzending met bericht van ontvangst voorkomt.

Verspreid over de talrijke bijzondere wetten op privaatrechtelijk terrein komt deze wijze van verzending nog in enkele gevallen voor. Dit kan naar mijn mening geen kwaad. Vanuit een oogpunt van kosten en werkbelasting spelen deze gevallen een verwaarloosbare rol.

Dit lid vroeg tevens om een nadere uiteenzetting over de verhouding tussen de gewijzigde tekst van artikel 125v Rv. en artikel 3.2.4, lid 3, Nieuw Burgerlijk Wetboek.

Artikel 125 Rv. past geheel binnen het systeem van artikel 3.2.4, lid 3, NBW. Het zegt hetzelfde met iets andere woorden. Immers ook ingevolge artikel 125v Rv. komt in geval van enige nalatigheid van de geadresseerde het hem niet bereiken van het poststuk voor diens risico. Het stuk heeft dan in beginsel dus wel rechtsgevolg. Overigens merk ik op dat de verhouding tussen de twee artikelen door het onderhavige wetsontwerp in het geheel niet wordt gewijzigd. In de gedeelten van artikel 125v Rv. die op de door het lid van de G.P.V.-fractie hier aan de orde gestelde kwestie betrekking hebben, brengt dit wetsontwerp immers geen verandering.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes